

Näringsutskottets yttrande

1981/82: 8 y

över motion om regionalpolitiken

Till arbetsmarknadsutskottet

Arbetsmarknadsutskottet har berett näringsutskottet tillfälle att yttra sig över motion 1981/82: 2352 av Olof Palme m. fl. (s) såvitt avser hemställan att riksdagen

8. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om offertstöd i kombination med stöd från styrelsen för teknisk utveckling (STU),

9. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att de samhällsägda utvecklingsbolagen och Industrifonden beaktar regionalpolitiska synpunkter.

Motionen

Motionärerna konstaterar att de nuvarande statliga insatserna för forskning och utveckling är ogynnsamt fördelade sett ur regionalpolitisk synvinkel. Mer än 60 % av STU:s stöd till teknisk utveckling anges gå till storstadsregionerna. Det är enligt motionärerna därför motiverat att man systematiskt prövar en kombination av stöd från STU och Industrifonden med regionalpolitiskt stöd. De föreslår att de företag inom stödområdena som får stöd från dessa institutioner skall kunna få tilläggsstöd i form av villkorligt offertstöd med t. ex. 10, 15 eller 25 % av stödunderlaget, utöver de 50 % som exempelvis STU kan ge. Ett motsvarande stöd bör enligt motionärerna kunna ges till företag utanför stödområdena om företaget träffar avtal med ett annat företag i ett stödområde och en del av den framtida produktionen avses förlagd dit. I motionen erinras vidare om att tre statliga utvecklingsbolag nu har påbörjat sin verksamhet. Det bör enligt motionärerna ankomma på regeringen att tillse att dessa bolag och Fonden för industriellt utvecklingsarbete (Industrifonden) i sitt fortsatta arbete beaktar regionalpolitiska synpunkter.

Gällande ordning

Stöd till teknisk forskning och utveckling ges i första hand genom *styrelsen för teknisk utveckling, STU*. Grunderna för STU:s verksamhet har lagts fast av riksdagen. De kommer till uttryck i dess instruktion (SFS 1979: 113, ändrad 1980: 476). STU har tre huvuduppgifter, nämligen att främja den tekniska utvecklingen inom olika samhällssektorer, att främja

industrins innovationsverksamhet och tekniska kvalitet samt att höja den tekniska forskningens nivå och öka kunnandet på olika områden. STU stödjer projektens forsknings- och utvecklingsfaser fram till dess att en prototyp finns. STU kan i princip bevilja anslag som täcker hela utvecklingskostnaden, men vid projektstöd till företag eller till insatser med industriell medverkan gäller att STU sällan bidrar med mer än 50 % av beräknad utvecklingskostnad. För utvecklingsprojekt i mindre företag och uppfinningsprojekt gäller s. k. villkorlig återbetalningsskyldighet. Större företag blir i allmänhet återbetalningsskyldiga när det förväntade tekniska resultatet uppnåtts.

När en färdig prototyp föreligger men marknadsintroduktionen ännu återstår finns möjlighet till finansiellt stöd från de *regionala utvecklingsfonderna*.

Som ett komplement till stöd från STU och utvecklingsfonderna lämnar *Industrifonden* lån till större industriella utvecklingsprojekt. Fondens engagemang skall i princip koncentreras till projekt i företag med goda produktions- och marknadsförutsättningar och till projekt som har nått det skede då en stor del av den tekniska osäkerheten har eliminerats. Fonden får inte delta i sådana projekt som kan ges stöd genom de regionala utvecklingsfonderna. Dess engagemang i ett projekt får inte heller överstiga 50 milj. kr. Fonden kan finansiera upp till 50 % av projektkostnaden, normalt i form av lån med återbetalningsskyldighet. Projektets storlek kan ligga mellan ca 5 och 100 milj. kr. Fonden har hittills beslutat om stöd för drygt 350 milj. kr. (prop. 1981/82: 100 bilaga 17 s. 155).

Tre av riksdagen beslutade *nationella utvecklingsbolag* – Svensk Energetisk Utveckling AB, Svensk Transportsystemutveckling AB och Svensk Miljöteknikutveckling AB – har nyligen påbörjat sin verksamhet. Enligt bolagsordningarna skall bolagen inom sina resp. områden dels identifiera möjligheter till teknikupphandling som kan leda till internationellt konkurrenskraftig produktion av varor eller tjänster, dels ta initiativ till teknikupphandling av myndigheter, dels handla upp teknik i sådana fall där ingen myndighet vill engagera sig men där bolagen kan finansiera verksamheten på annat sätt, dels åta sig uppdrag mot betalning. Varje bolags aktiekapital utgör 2 500 000 kr.

Instruktionerna m. m. för STU, Industrifonden och de nationella utvecklingsbolagen innehåller ingenting om att dessa organ skall ta särskilda regionalpolitiska hänsyn i sin verksamhet.

Offertstödet är en av de regionalpolitiska stödformerna. Det infördes år 1977. Beslut om offertstöd fattas av regeringen, och den tekniska utformningen avgörs från fall till fall. Offertstödet är avsett att användas när regionalpolitiskt stöd i annan form inte kan lämnas. Det kan användas i samtliga stödområden när det gäller projekt inom den privata tjänste- och servicesektorn, riksorganisationer och administrativa funktioner inom större företag. För övriga typer av stödberättigad verksamhet kan offert-

stöd beviljas inom de nuvarande stödområdena 4–6. Offertstödet har inte kommit till så stor användning som förutsågs vid dess införande. Detta har bl. a. uppmärksammats av riksdagen, vilken uppmanat regeringen att verka för ökad användning av stödformen. Den begränsade användningen beror på att övriga regionalpolitiska stödformer används i första hand och tillgodoser de flesta stödbehoven. Regeringen föreslår i proposition 1981/82: 113 (s. 112) att offertstöd i fortsättningen skall kunna lämnas till samtliga typer av stödberättigad verksamhet inom hela det framtida stödområdet. Övriga grunder för offertstödet föreslås kvarstå oförändrade. Anslaget för budgetåret 1981/82 är 30 milj. kr. För nästa budgetår föreslås en höjning till 40 milj. kr. (prop. s. 182).

Näringsutskottet

I de avsnitt av motion 1981/82: 2352 (s) som näringsutskottet här yttrar sig över föreslås att det s. k. offertstödet i regionalpolitiskt syfte skall kunna användas i kombination med stöd från STU samt att de samhällsägda utvecklingsbolagen och Industrifonden skall beakta regionalpolitiska synpunkter i sin verksamhet.

Näringsutskottet vill först erinra om att STU:s av riksdagen fastställda huvuduppgifter är att främja den tekniska utvecklingen i landet, att främja industrins innovationsverksamhet och tekniska kvalitet samt att höja den tekniska forskningens nivå och kunnandet på olika områden. STU:s beslut om stöd skall grundas på överväganden angående ett projekts tekniska och kommersiella förutsättningar. Däremot är det inte STU:s uppgift att ta regionalpolitiska hänsyn. Detta hindrar naturligtvis inte att STU kan samarbeta med exempelvis de regionala utvecklingsfonderna när det gäller uppläggningsen av ett visst projekts finansiering. Sådant samarbete förekommer också i stor utsträckning.

Den redogörelse för offertstödet som har lämnats i det föregående får anses ge vid handen att bestämmelserna rörande detta stöd inte utesluter att stödet används på det sätt som motionärerna föreslår. Regeringen föreslår som framgått (prop. 1981/82: 113 s. 112) att möjligheterna att använda offertstödet nu ytterligare vidgas, och industriministern framhåller att det enligt hans mening är angeläget att man med hjälp av bl. a. offertstödet tar till vara alla möjligheter till ökad sysselsättning i de sämst ställda områdena. Samtidigt anförs emellertid att någon förändring av de nuvarande flexibla möjligheterna att använda offertstödet inte bör göras. Näringsutskottet har, från de utgångspunkter utskottet har att beakta, inga invändningar mot dessa uttalanden i propositionen. Enligt utskottets mening är det önskvärt att flexibiliteten när det gäller denna stödforms användning finns kvar. Riksdagen bör därför inte genom något uttalande binda regeringen vid att använda offertstödet på något speciellt sätt. Motionsyrkandet härom avstyrks sålunda av utskottet.

Enligt näringsutskottets mening är det nödvändigt att statsmakterna får bättre instrument i sin hand när det gäller att styra resurser för industriell utveckling till sysselsättningssvaga delar av landet.

Vad angår Industrifondens och de nationella utvecklingsbolagens möjligheter att beakta regionalpolitiska synpunkter inom sina verksamhetsområden vill näringsutskottet till en början erinra om att dessa organs tillkomst har motiverats av andra skäl än regionalpolitiska. Industrifondens syfte är att stödja utveckling av nya produkter, processer och system för industriell produktion genom att lämna lån eller bidrag till större, riskfyllda utvecklingsprojekt. Fram till oktober 1981 hade Industrifonden bundit sig för finansiell medverkan i 35 projekt med ett belopp av ca 380 milj. kr. Utvecklingsbolagens uppgift är främst att främja teknikupphandling som kan leda till internationellt konkurrenskraftig produktion av varor eller tjänster. Med hänsyn bl. a. till att Industrifonden och de aktuella utvecklingsbolagen har varit verksamma endast en kortare tid synes riksdagen inte nu böra fatta beslut om en ändrad inriktning av dessa organs verksamhet. När det gäller Industrifonden vill utskottet påpeka att ett beslut från fondens sida om lån eller bidrag till ett industriellt utvecklingsprojekt i regel torde få stor betydelse för sysselsättningen på den ort där projektet är beläget. Industrifonden har i flera fall beslutat om stöd till utvecklingsprojekt på orter utanför storstadsregionerna, bl. a. i Malmberget, Luleå, Deje och Lesjöfors. I denna mening är således Industrifondens verksamhet redan nu av regionalpolitisk betydelse. Utskottet vill också fästa uppmärksamheten på att projekt som utvecklats genom stöd från STU, Industrifonden eller något av de tre nämnda utvecklingsbolagen givetvis därefter kan komma att omsättas i produktion i områden med undersysselsättning. Produktionen kan då förverkligas med stöd från de regionalpolitiska organen.

Med hänvisning till det anförda avstyrker näringsutskottet det här aktuella yrkandet i motion 1981/82: 2352 (s).

Stockholm den 4 maj 1982

På näringsutskottets vägnar

INGVAR SVANBERG

Närvarande: Ingvar Svanberg (s), Johan Olsson (c), Hugo Bengtsson (s), Sven Andersson (fp), Nils Erik Wååg (s), Margaretha af Ugglas (m), Birgitta Hambraeus (c), Thage Peterson (s), Rune Jonsson (s), Hadar Cars (fp), Sivert Andersson (s), Birgitta Johansson (s), Per Westerberg (m), Ivar Franzén (c) och Lennart Blom (m).

Avvikande mening

Ingvar Svanberg, Hugo Bengtsson, Nils Erik Wååg, Thage Peterson, Rune Jonsson, Sivert Andersson och Birgitta Johansson (alla s) anser att det stycke i yttrandet som börjar med "Den redogörelse" och slutar med "av utskottet" bort ha följande lydelse:

Av den redogörelse för offertstödet som har lämnats i det föregående framgår att regeringen har stor frihet att bestämma formerna för och ändamålet med de enskilda stödinsatserna. Detta är naturligtvis en fördel, sett från regeringens synpunkt. Å andra sidan har riksdagen, mot bakgrund av att offertstödet inte har kommit till så stor användning som förutsågs vid dess införande, uppmanat regeringen att verka för en ökad användning av stödformen (se den föregående redogörelsen för gällande ordning). Enligt utskottets mening står motionärernas förslag om att offertstödet skall kunna användas i kombination med stöd från STU i god samklang med de önskemål riksdagen tidigare har framfört i fråga om offertstödet användning. Utskottet tillstyrker därför detta förslag i motionen.

